

Instuderingsuppgifter till provet om medeltiden och tidigmodern tid



Sidor i boken

Sidor i boken om medeltiden: 69–99. På sidorna 98–99 sammanfattas kapitlet om medeltiden.

Sidor i boken om tidigmodern tid: 109–125, 133–137 (Sverige).

Uppgifter

1. Förklara vad som menas med "folkvandringarna". (s. 70)
2. Vilka *förändringar* gör att historikerna menar att antiken övergår i medeltiden i västra Europa under 500-talet?
3. I boken skriver man att Västeuropa "hamnat på efterkälken", vad menar man det? Vilka var i framkant? Och inom vilka områden var de i framkant? (s. 71–73)
4. Beskriv Europa socialt och maktpolitiskt under medeltiden. Använd begrepp som kyrkan, kungar, stormän, folkvandringar, vasaller, riddare, godsägare, förläning, feodalism, livegenskap, bönder, dagsverken. (s. 74–75)
5. Beskriv Europa kulturellt och religiöst under medeltiden. Använd begrepp som katolska kyrkan, kloster, pilgrimer, latin, ära och heder. (s. 76–78)
6. Beskriv Europa ekonomiskt under medeltiden. Använd begrepp som pengar, naturhushållning, handel, hjulplogar, borgare och städer. (s. 79–81)
7. Vem var mäktigast i Västeuropa? Påven eller kejsaren av "det heliga romerska riket av tysk nation"? (s. 81–83)
8. A) Vad var korstågen? B) Varför uppstod korstågen? C) Konsekvenser av korstågen? (s. 83–84)
9. När började vikingatiden, enligt boken? (s. 90)
10. Vem var vikingen? Vad gjorde han/hon? (s. 90–92)
11. Varför for vikingarna iväg på långa färder?(s. 90-92)
12. Beskriv vikingasamhällets religion. Ge exempel på gudar/gudinnor och religiös praktik.
13. Var vikingatiden jämlik/jämställd?
14. Vilka *förändringar* gör att historiker menar att vikingatiden upphör i mitten av 1000-talet?
15. Vilka källor om vikingarna finns? Ge exempel på källor som nämns i bokens text.
16. Hur har bilden av vikingen vuxit fram och förändrats? (Historiebruk)
17. Beskriv kortfattat den äldre medeltiden, högmedeltiden och senmedeltiden.
18. Varför ville europeiska köpmän skapa egna handelsvägar till Asien? (s. 110)
19. Vilka var drivkrafterna bakom upptäcktsfärderna? Varför ägde de rum just i slutet av 1400-talet? (s. 110–111).
20. Vilket möte beskrivs i boken som "Ett ödesdigert möte"? (s. 112)
21. Hur påverkade upptäckterna och handeln livet i Europa under 1500- och 1600-talen?
22. Hur skiljer sig renässansens syn på människan från medeltidens? (s. 117–118).
23. Hur förändrade Copernicus och Galileo Galilei vetenskapens syn på världen och universum? (s. 118)
24. Sammanfatta kritiken som Martin Luther, Jean Calvin riktade mot den katolska kyrkan under 1500-talet. Var kritiken mot påven och katolska kyrkan rimlig och berättigad? (s. 119–120).
25. Hur påverkade reformationen den katolska kyrkan? (s. 121).
26. Jämför kungarnas ställning under medeltiden och under 1500- och 1600-talen. Hur kan man förklara förändringen av kungarnas makt? (s. 122–125).
27. Vilka *förändringar* i Europa gör att historiker säger att medeltiden tar slut ca. 1500–1550?
28. Vad var Stockholms blodbad? Varför avrättade kung Kristian II ett hundratal personer i Stockholm 1520? (s. 133–134)
29. Hur lyckades Gustav Vasa bli kung av Sverige 1523? Och hur stärkte han kungamaktens ekonomiska, religiösa och politiska grepp om Sverige? (s. 133–137).
30. Resonera om orsakerna till upproren mot Gustav Vasa. (s. 135–136).

Begrepp som beskriver medeltiden och tidigmodern tid

Folkvandringstiden, Centralmakt, fogde, reformationen, protestantism, vasall, förläning, Tyskromerska riket, Påvestaten, motreformationen, kalvinism, pilgrimsfärd, protestantism, påve, renässans, handelskapitalism, digerdöden, pogromer, abbedissa, abbot, munk, nunna, kloster, ruser, abbasidkalifatet, tionde, dagsverke, frälse, korståg, Outremer, livegenskap, korståg, penninghushållning, naturhushållning, teg, borgare, adel, ståndssamhälle, Alsnö stadga, Conquistadorer, aztek, maya, inka, förlagssystem, Kalmarunionen, högadel.

Begrepp utöver de som är specifika för tidsperioden

Källkritiska begrepp som *relevans*, *äkt*het, *oberoende*, *samtidighet* och *tendens*. *Jämställdhet* och *social jämlikhet*, *historiebruk*, *förändring* och *kontinuitet*, *antisemitism*, *koloni*.

Personer som diskuteras

Heliga Birgitta, Svante Polk Knutsson, Katarina och Ingrid Svante Polksdotter, Karl den store, Urban II, Saladin, Ibn Sina, Margareta, Jeanne d'Arc, Birger Jarl, Olof Skötkonung, Ansgar, Magnus Ladulås, La Malinche, Christofer Columbus, Ferdinand & Isabella, Hernán Cortés, Moctezuma II, Martin Luther, Katharina von Bora, Jean Calvin, Gustav Vasa, Sten Sture d.y., Galileo Galilei, Isac Newton, Copernicus, Karl V, Gustav II Adolf, Ebba Brahe, Nils Dacke, Kristian II ("Tyrann"), Johannes Gutenberg,

Aktiviteter utanför skolan

- I. Quizzar och diagnoser
- II. Läs och skriv sammanfattningar av till exempel ett delkapitel
- III. Göra instuderingsuppgifterna
- IV. Låt någon förhöra dig.
- V. Gör en begreppslista (se ovan)
- VI. Tillverka egna flashcards.